

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Õiguse ja järelevalve osakond

KOV nõustamistalitus

VÄLJASPOOL KODU OSUTATAV ÜLDHOOLDUSTEENUS

Kohaliku omavalitsuse sotsiaalteenuse korraldamise juhend ametnikule

Koostatud 2020.a., uuendatud 2023.a.

Sisukord

Sissejuhatus.....	6
1. Teenuse eesmärk ja sisu.....	6
2. Teenusesaajate sihtgrupid.....	7
3. Teenuseosutajad.....	8
4. Teenuse korraldamine.....	10
4.1. Taotluse menetlemine.....	10
4.2. Abivajaduse välja selgitamine ja teenuse kättesaadavuse tagamine.....	10
4.3. Teenuse rahastamisel osalemine.....	11
4.3.1. Hoolduskulude piirmäär.....	12
4.3.2. Väiksema sissetuleku hüvitis.....	12
4.3.3. Taskuraha/käiberaha.....	12
4.4. Kohaliku omavalitsuse roll eestkostjana.....	13
4.5. Elukoht ja viibimiskoht üldhooldusteenusele asumisel.....	14
5. Üldhooldusteenuse lõpetamine ja tagasiside küsimine.....	14
6. Hea teada.....	14

Sissejuhatus

Väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse (edaspidi *üldhooldusteenus*) juhend on soovituslik materjal kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajale, et saada oma töös vajalikku tuge ja juhiseid. Juhend kirjeldab tööprotsesse üldhooldusteenuse korraldamisel ning välja on toodud praktilised nõuanded, mida omavalitsused saavad soovi korral kasutada abistava materjalina.

Soovitame kõigepealt tutvuda üldjuhendiga „Kohaliku omavalitsuse sotsiaalteenuse korraldamise üldjuhend ametnikule“. Üldjuhend käsitleb teemasid, mis on kohaliku omavalitsuse korralduskohustuse osaks: kohaliku omavalitsuse kohustused sotsiaalteenuste korraldamisel, abiandmise põhimõtted, sotsiaalteenuse määrus kohalikus omavalitsuses, abivajaduse hindamine ja sellele vastava abi korraldamine, haldusmenetlus teenuse määramisel, maksevõime ja ülalpidamiskohustuste hindamine. Eelpool kirjutatud teemasid antud juhendis ei käsitleta või käsitletakse põgusalt.

Tegemist on nõu elava dokumendiga, mida vastavalt ühiskonnas ja sotsiaalhoolekandes toimuvatele arengutele järjepidevalt kaasajastatakse. Ootame juhendile tagasisidet ja ettepanekuid Sotsiaalkindlustusameti õiguse ja järelevalve osakonna KOV nõustamistalitusele.

Väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse juhendi koostamise aluseks on järgnevad õigusaktid: Eesti Vabariigi Põhiseadus (PS), sotsiaalhoolekande seadus (SHS), sotsiaalseadustiku üldosa seadus (SÜS), perekonnaseadus (PKS), puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadus (PISTS), võlaõigusseadus (VÕS), rahvastikuregistri seadus (RRS), haldusmenetluse seaduse (HMS), kohaliku omavalitsuse korralduse seadus (KOKS).

1. Teenuse eesmärk ja sisu

Üldhooldusteenuse eesmärk on turvalise keskkonna ja toimetuleku tagamine **täisealistele inimestele**, kes terviseseisundist, tegevusvõimest või elukeskkonnast tulenevatel põhjustel ei suuda kodustes tingimustes **ajutiselt või püsivalt iseseisvalt** toime tulla (SHS § 20 lg 1).

SHS § 20 lg 2 ja lg 3 sätestavad, et üldhooldusteenuse osutamisel tagab teenuseosutaja teenuse saajale hooldustoimingud ja muud toetavad ning toimetulekut tagavad toimingud ja teenused, mis on määratletud hooldusplaanis. Teenuse täpsem sisu lepitakse kokku teenust saava inimese, teenuseosutaja, kohaliku omavalitsuse, vajadusel tervishoiuteenuse osutaja ja abivajaja lähedaste vahel.

Kui inimesele osutatakse üldhooldusteenust **ööpäevaringselt**, peab teenuse osutaja teenuse saajale tagama ka majutamise ja toitlustamise. Olenevalt inimese abivajadusest võib vajalik olla kas pikema perioodi jooksul osutatav, ajutine ööpäevaringne hooldus ehk intervallhooldus või päevahoid.

Intervallhooldus on mõeldud inimese vajaduste ja funktsionaalse võimekuse taastamiseks peale haigust või lisaturvalisuse ja kõrvalabi vajaduse tagamiseks. Lisaks on intervallhooldus mõeldud mitteformaalsele hooldajale, näiteks pereliikmele või lähedasele, puhkuse võimaldamiseks.

Päevahoidu ehk päevast üldhooldusteenust võivad vajada isikud, kes öisel ajal on suutelised iseseisvalt hakkama saama oma kodus või on öisel ajal tagatud hooldus ning järelevalve mitteformaalse hoolduse, nt lähedaste abi kaudu.

Üldhooldusteenusel tuleb järgida SHS § 3 kvaliteedipõhimõtteid, mille keskmes on isikukeskus. Samuti peab arvestama inimese ajas muutuvate vajadustega.

Toetava materjalina on koostatud [väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse kvaliteedijuhis](#). Ühtne arusaam üldhooldusteenuse kvaliteedist on aluseks teenuste arendamisel ja pakkumisel, nii poliitika kujundajatele, valdkonna arendajatele, rahastajatele, teenuseosutajatele kui ka teenuse kasutajatele.¹

2. Teenusesaajate sihtgrupid

Teenuse sihtgrupiks on täisealised inimesed, kes vajavad püsivalt või ajutiselt igapäevaeluks vajalike toimingute sooritamisel ja enesehooldamisel kõrvalabi sellisel määral, et kodu kohandamisest või koduteenusel inimese toimetuleku ja turvalisuse tagamiseks ning elukvaliteedi säilitamiseks ei piisa.²

Inimese kõrvalabi vajadus tuleneb üldjuhul inimese puudulikust tegevusvõimest igapäevaelus toime tulemiseks vajalike tegevuste sooritamiseks, mille taga on omakorda inimese füüsilise või vaimse tervise probleemid (liikumise- või meelega, krooniline haigus, vaimse tervise häired jne).

Ajutiselt võivad üldhooldusteenust vajada inimesed, kelle kõrvalabi vajadus on tingitud muutuvast tervises seisundist või kelle elukeskkond ajutiselt ei võimalda kodus toime tulla, näiteks lähedased ei saa teatud perioodi jooksul oma lähedast hooldada haiguse või töö tõttu või vajadusest puhata hoolduskoormusest.

Enese eest hoolitsemise tähistamiseks kasutatakse rahvusvahelist lühendit ADL (Activities of Daily Living), mis otsetõlkes tähendab igapäevategevusi, kuid mis loetakse enese eest hoolitsemise sünonüümiks. ADL jagatakse lähtuvalt tegevuste olulisusest ja keerukuse astmest kaheks suureks grupiks:

- ✓ BADL (Basic Activities of Daily Living) ehk igapäeva põhitegevused,
- ✓ IADL (Instrumental Activities of Daily Living) ehk teatud vahendi või instrumendi kasutamist nõudvad igapäevategevused.

Üldhooldusteenusel oleva inimese puhul on tema hooldusvajadus suur ja ta vajab üldjuhul abi BADL põhitegevustes. Igapäeva põhitegevused (BADL) on igale inimesele kõige tähtsamad ja isiklikumad tegevused, mille sooritamine annab esimese sõltumatuse ja vabadustunde ise oma elu määrata. Siia kuuluvad tegevused, mille sooritamine on eelkõige vajalik elus püsimiseks ning mille osas inimest on vaja tema abivajaduse tõttu toetada. Näiteks: söömine,

---

¹ Väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse kvaliteedijuhis. https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/content-editors/Sotsiaalteenused/Kvaliteet/väljaspool_kodu_osutatava_uldhooldusteenuse_kvaliteedijuhis.pdf

² Sotsiaalhoolekande seaduse seletuskiri, lk 22. <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/aef50e8c-3583-465d-941a-744e0631fee1/Sotsiaalhoolekande%20seadus>

riietumine, WC-toimingud, pesemine (keha pesemine kaelast varvasteni), liikumine/siirdumine (vahemaade läbimine/asendivahetus).³

3. Teenuseosutajad

3.1. Tegevusluba

Teenuse osutaja võib olla füüsilisest isikust ettevõtja, juriidiline isik või kohalik omavalitsus. SHS § 151 p 4 sätestatult peab üldhooldusteenuse osutamiseks olema tegevusluba (nii ööpäevaringsel üldhooldusteenusel, kui ka päevahoiu ehk päevasel üldhooldusteenusel). SHS § 152 kohaselt väljastab üldhooldusteenuse tegevusloa Sotsiaalkindlustusamet.

Tegevusloa taotluses esitatakse lisaks majandustegevuse seadustiku üldosa seaduses sätestatud andmetele järgmised andmed:

- ✓ nende inimeste arv, kellele taotleja soovib tegevuskohas teenust osutada;
- ✓ esmase tegevusloa taotlemise korral hooldustöötajate kirjalik nõusolek tegevusluba taotleva teenuse osutaja juurde tööle asumiseks.

Üldhooldusteenuse osutamiseks antakse tegevusluba, kui:

- ✓ tegevusloa taotleja ja teenus, mida kavatakse osutama hakata ning hooldustöötajad ja nende kvalifikatsioon vastavad SHS-s teenusele, teenuseosutajale ja teenust vahetult osutavale isikule sätestatud nõuetele;
- ✓ teenuse osutamise koht vastab rahvatervise seaduse alusel kehtestatud tervisekaitsenõuetele;
- ✓ teenuse osutamise koht vastab tuleohutusnõuetele (SHS § 153).

Üldhooldusteenuse osutaja tegevusloale lisatakse järgmised kõrval tingimused:

- ✓ maksimaalne inimeste arv, kellele on lubatud samal ajal teenust osutada; teenuse osutajal tuleb viia MTR-is olevad teenuskohtade arvud kooskõlla tegeliku reaalse olukorraga.
- ✓ tegutsemiseks lubatud tegevuskoht (SHS § 154).

Sotsiaalhoolekande seaduse § 157 lõike 1 kohaselt teostab riiklikku järelevalvet üldhooldusteenuse osutajatele sätestatud nõuete täimise üle Sotsiaalkindlustusamet.

Vastavalt sotsiaalkaitseministri määrusele [„Nõuded väljaspool kodu osutatavale ööpäevaringsele üldhooldusteenusele“](#) (jõustub 01.07.23) kehtestatakse ööpäevaringse üldhooldusteenuse osutajatele hooldustöötajate suhtarv, millest teenuseosutajad peavad oma töös lähtuma. §3 kohaselt tuleb teenuseosutajal tagada päevasel ajal 12 hooldatava kohta ühe hooldustöötaja või abihooldustöötaja kohalolu. Öisel ajal tuleb tagada ühe hooldustöötaja või abihooldustöötaja kohalolu kuni 36 teenuse saaja kohta. Määrusele kehtestatakse üleminekuäeg. Nõuded töötajate arvule (§3) jõustuvad alates 01.07.2026.

---

³Tegevusjuhendaja käsiraamat, lk 90-95.

https://intra.tai.ee/images/prints/documents/130156046355_Tegevusjuhendaja_kasiraamat_est.pdf

3.2. Hooldusplaan

Tulenevalt SHS § 21 lg 2 koostab teenuseosutaja koostöös teenuse saajaga või juhul, kui teenuse saaja pole kontaktne, teenuse rahastajaga 30 päeva jooksul teenuse osutamise alustamisest arvates inimesele **hooldusplaani**. Tulenevalt SHS § 21 lg 1 kohaselt määrab KOV kindlaks inimese kõrvalabivajadusest tulenevad toimingud, mille edastab teenuseosutajale ja mis on hooldusplaani koostamise üheks osaks. Hooldusplaani koostamisel hinnatakse hooldusvajaduse kõrval ka tervishoiuteenuse vajadust. Hinnangu tervishoiuteenuse vajadusele annab vastava kvalifikatsiooniga tervishoiutöötaja.

Hooldusplaani võib vaadelda kui tegevuste ja toimingute protsessi, mis on eelduseks nii teenuse saaja, hooldajate kui ka teiste spetsialistide omavaheliseks koostööks. Hooldusplaani tuleb vormistada selliselt, et kõik osapooled saaksid aru plaani sisust, sh püstitatud eesmärkidest, tööjaotusest ja tegevuspõhimõtetest.

Hooldusplaani koostamisel tuleb välja selgitada inimese säilinud vaimsed ja füüsilised võimed, sotsiaalne võrgustik ja eelneva eluga seotud olulised eluetapid, tegevused (meelistegevused) jms. Saadud informatsioon võimaldab sõnastada hooldusplaanis eesmärgid ja tegevused teenuse kasutamise perioodiks.

Hooldusplaani tulemuste hindamine tuleb läbi viia inimese seisundi muutumisel või vähemalt üks kord poolaastas (SHS § 21 lg 5). Hindamisele on lisaks personalile kaasatud inimene ja/või tema pereliige või eestkostja ning vajadusel teenuse rahastaja.

Inimene võib vajada lisaks hooldusteenusele teisi tervishoiu- ja hoolekandeteenuseid. See tähendab, et inimesele tuleb vajadusel osutada ka muid tema toimetulekut arendavaid, säilitavaid, elukvaliteeti toetavaid ja parandavaid tegevusi- ja teenuseid.

Kui selgub, et inimese seisund või olukord on muutunud, algset kogutud info oli puudulik või valitud meetmed ei vastanud inimese vajadustele, tuleb plaani korrigeerida. Samuti tuleb hooldusplaani üle vaadata, kui inimene satub haiglaravile ja naaseb teenusele. Hooldusplaani hindamise käigus on mõistlik panna paika järgmise hindamise kuupäev.

3.3. Kulude avalikustamine

Seoses hooldereformi rakendamisega (alates 01.07.2023) osaleb kohalik omavalitsus üldhooldusteenuse osutajate kohamaksu rahastamisel. Selleks tuleb kõigil üldhooldusteenuse osutajatel avalikustada hoolduskulude ja kohamaksu suurused (SHS § 22¹ lg 6). Kõige mõistlikum on seda teha teenuseosutaja kodulehel või siis näiteks kohaliku omavalitsuse kodulehel, kui teenuseosutaja on KOVi hallatav asutus.

4. Teenuse korraldamine

4.1. Taotluse menetlemine

Üldhooldusteenuse määramise menetlemise protsessile kohaldatakse HMS, SÜS-i, SHS-i, ja KOKS-st tulenevaid sätteid.

- ✓ Teenuse taotlemiseks pöördub inimene kohaliku omavalitsusse. Pöördujateks võivad olla pereliikmed, lähedased või teised inimesed, kes on märganud inimese abivajadust.
- ✓ Inimesel on võimalus pöörduda omavalitsuse poole talle mugavaimal viisil, st peale paber kandjal esitatud avalduse ka elektrooniliselt, telefonitsi või mistahes muus vabas vormis. Suuliselt esitatud avaldus tuleb sotsiaaltöötajal protokollida ja võtta menetlusse.
- ✓ Avaldajalt võib küsida ainult selliseid isikuandmeid, mida on vaja taotluse menetlemiseks.

Kohaliku omavalitsuse kohustuseks on üldhooldusteenuse korraldamine oma elanikele. Korraldamine hõlmab endas kahte olulisemat tegevust:

- 1) Abivajaduse välja selgitamine ja teenuse kättesaadavuse tagamine
- 2) Teenuse rahastamisel osalemine

4.2. Abivajaduse välja selgitamine ja teenuse kättesaadavuse tagamine

SHS § 15 kohaselt selgitab KOV välja abi saamiseks pöördunud inimese abivajaduse ja sellele vastava abi. Abivajaduse väljaselgitamisel lähtutakse terviklikust lähenemisest inimese abivajadusele, arvestades tema toimetulekut ja ühiskonnaelus osalemist mõjutavaid asjaolusid.

Tulenevalt SHS § 3 lõike 1 punktist 1 on üheks sotsiaalhoolekande aluspõhimõtteks, et abi andmisel lähtutakse **esmajärjekorras inimese tegelikust abivajadusest**. Abi andmisel tuleb valida abimeede, mis parimal moel vastab inimese tegelikele vajadustele. Samuti sätestab SHS § 12 lõige 1, et **sotsiaalteenuste osutamisel tuleb arvestada inimese tahet**, mistõttu tuleb võimalusel arvestada ka teenust vajava inimese soovidega, näiteks hoolekandeasutuse asukoha valikul vms.

Kui KOV on selgitanud välja, et inimene vajab üldhooldusteenust, tuleb see talle mõistliku aja jooksul ka tagada. Otsus teenuse võimaldamise kohta tuleb teha 10 tööpäeva jooksul (SÜS § 25 lg 1). Kui mõistliku aja jooksul sobivat teenuse kohta ei leita, tuleb KOVil inimese abivajadus katta alternatiivsete abimeetmetega (pakkuda päevasel ajal päevahoiuteenust, sellele lisaks koduteenust koos isikhoolduskomponendiga vms).

Koostöös teenust saava inimese ja teenuseosutajaga, koostab kohalik omavalitsus teenuse osutamise haldusakti või halduslepingu. Selles dokumendis määratakse muu hulgas kindlaks kõrvalabi vajaduse määrast tulenevad toimingud, mis tagavad isiku turvalisuse ja toimetuleku hooldusteenuse kasutamise ajal.⁴

Haldusaktis pannakse kirja kõik teenusega seotud asjaolud: teenuse sisu, KOV, teenuse saaja ja tema ülalpidajate poolt makstava teenuse tasu suuruse kohta, muud toetavad abimeetmed abivajavale inimesele, tähtajad, sh ka vaide esitamise tingimused jms. Teenuse

⁴ Sotsiaalhoolekande seaduse seletuskiri, lk 23. <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/aef50e8c-3583-465d-941a-744e0631fee1/Sotsiaalhoolekande%20seadus>

eesi tasumise korra kindlaks määramine haldusaktis on oluline võimalike vaidluste ja väljanõudmiste lahendamisel.

Teenusele suunamine ja teenuse osutamine peab olema registreeritud Sotsiaalteenuste-ja toetuste andmeregistris (STAR, SHS § 141-144).

STARi keskkonnas on kättesaadav juhend, kuidas üldhooldusteenusele suunamise menetlusi STARis läbi viia.

4.3. Teenuse rahastamisel osalemine

Rahastamise eelduseks on isiku taotlus, mille alusel KOV selgitab välja, kas ta vajab ööpäevaringset üldhooldusteenust.

Väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse kohatasu maksumus jaguneb teenuse saaja ja kohaliku omavalitsuse vahel. KOVi poolt rahastatakse hooldusteenust vahetult osutavate hooldustöötajate ja abihooldustöötajate järgmisi kulusid (SHS § 22¹ lg 2 (jõustub 01.07.2023)):

- 1) tööjõukulud (koos maksudega);
- 2) tööriietuse ja isikukaitsevahendite kulud;
- 3) tervisekontrolli ja vaktsineerimise kulud;
- 4) koolituse ja supervisiooni kulud.

Teenuse saaja tasuda jäävad kõik muud kulud, mida KOV hoolduskulude ja väiksema sissetuleku hüvitise raames ei tasu. Üldjuhul on nendeks kuludeks **majutus- ja toitlustuskulud ning muud teenuse osutamisega seotud kulud** (SHS § 22¹ lg 4 (jõustub 01.07.2023)).

Muud teenuse osutamisega seotud kulud ja nende katmise lepivad teenuseosutaja ja teenuse saaja omavahel kokku ja nende koosseis ei ole täpselt seadusega määratletud.

4.3.1. Hoolduskulude piirmäär

Kohalik omavalitsus võib kehtestada hoolduskulude tasumise piirmäära. Piirmäärasid võib olla üks või mitu (nt arvestades hooldustasemeid). Piirmäära suuruse arvestamiseks on vajalik tutvuda teenuseosutajate hoolduskulude tegelike suurustega:

- 1) kehtestatav piirmäär peab olema piisav, et tagada teenuse saajale teenuse kättesaadavus vähemalt mõnes vajadustele vastavas hooldekodus;
- 2) piirmäär peab olema arvestusega, et see katab hooldustöötajate ja abihooldustöötajate kulud vastavalt teenuseosutajale pandud kohustusele tagada nõutud töötajate arv.

Inimesele jääb jätkuvalt võimalus ise endale hooldekodu valida. Kui valitud hooldekodus on hoolduskulud KOVi piirmäärast kõrgemad, siis tuleb ülejäänud summa inimesel endal tasuda.

Samuti jääb võimalus valida ja minna hooldekodusse ilma KOVi pöördumata ning tasuda kõik teenuse kulud ise.

4.3.2. Väiksema sissetuleku hüvitis

Kui teenuse saaja sissetulek on madalam kui Statistikaameti avaldatud eelarveaastale eelnenud aasta teise kvartali keskmise vanaduspensionide suurus, katab kohaliku omavalitsuse üksus teenuse saaja tasutavate kulude ja teenuse saaja sissetuleku vahe, kuid mitte rohkem kui eelmise aasta teise kvartali keskmise vanaduspensionide suurus ja teenuse saaja sissetuleku vahe. Sissetulekuna arvestatakse teenuse saaja:

- riiklik pension;
- kogumispension kogumispensionide seaduse tähenduses;
- töövõimetoetus töövõimetoetuse seaduse tähenduses;
- sotsiaalmaksuga maksustatav tulu sotsiaalmaksuseaduse tähenduses.

4.3.3. Taskuraha/käiberaha

Isiklikuks kasutamiseks jäetava taskuraha/käiberaha eesmärk on teenuse saajale tema väärkuse tagamine, et ta saaks ise selleks vajalikke lisakulusid katta. Selle suurus ei ole ühegi õigusaktiga reguleeritud.

Ühtset reeglit ei ole, igale isikule tuleks läheneda individuaalselt ja hinnata tema mõistlikke vajadusi.

Taskuraha/käiberaha vajadus sõltub paljudest asjaoludest, nt teenust saava isiku isiklikest kuludest ja tema ühiskondlikust aktiivsusest või tema muudest sissetulekutest ja varast, sh ülalpidajate võimalusest isikut toetada.

Teenuse eest tervikuna isikult võetava tasu suuruse otsustamisel peab KOV endiselt lähtuma SHS § 16 põhimõtetest. – see tähendab, kui inimesel on väike sissetulek, kuid talle on eneseteostuseks ja inimväärikuse säilitamiseks vajalik taskuraha/käiberaha, siis tuleb KOVil ka neid asjaolusid otsuse tegemisel hinnata.

4.3.4. Toetused, mida ei tohi automaatselt arvestada teenuse saaja sissetulekuna:

- **Üksi elava pensionäri toetus** on ühekordne toetus, mille eesmärk on toetada üksi elavaid pensionäre ja leevendada vaesust, seetõttu ei arvestata seda sissetulekuna.
- **Puuetega inimeste sotsiaaltoetust** ei tohi samuti automaatselt arvestada üldhooldusteenuse eest makstava omaosaluse hulka. Tulenevalt PISTS § 3¹ lg-st 1 määratakse ja makstakse puuetega inimeste sotsiaaltoetusi lisakulutusi põhjustava keskmise, raske või sügava puude korral puudest tingitud lisakulude hüvitamiseks. Tegemist on inimesele makstava toetusega. Seega inimesel on õigus valida, kas ta on nõus oma toetuse andma sotsiaalteenuse omaosaluse katteks või mitte.

4.4. Kohaliku omavalitsuse roll eestkostjana

Eestkoste on reguleeritud perekonnaseaduses (PKS) ja tsiviilkohtumenetluse seadustikus (TsMS) ning selle eesmärk on kaitsta piiratud teovõimega täisealiste isikute isiklikke ja varalisi õigusi ning huve. Küsimus täisealise isiku teovõime piiratuse tõttu talle eestkoste seadmise vajadusest tekib siis, kui ta ei saa adekvaatselt aru oma tegude tähendusest ning vajab seetõttu abilist, kes seisaks tema huvide eest.

Eestkostetava teenusele suunamisel tuleb silmas pidada inimese vaba taht üldhooldusteenuse saamiseks. Inimese teenusele toimetamine vastu tema tahtmist ei ole õiguspärane. Eestkostja nõusolek ei asenda eestkostetava nõusolekut st eestkostja ei saa oma eestkostetavat tema tahte vastaselt teenusele paigutada. Rohkem saab lugeda Justiitsministeeriumi koostatud [eestkoste juhendmaterjalist](#).

KOV eestkostjana ei saa üle anda oma vastutust ja kohustusi teenuseosutajale. Eestkostel olevate inimeste tegevuse tagajärgede eest on KOVil piiratud vastutus. Näiteks vastutab KOV eestkostetava poolt teisele isikule õigusvastaselt tekitatud kahju eest, kui ta ei tõenda, et ta on teinud kõik, mida temalt saab mõistlikult oodata, et ära hoida eestkostetava poolt kahju tekitamist (VÕS § 1053 lg 5).

KOV eestkostel oleva inimese teenusele suunamisel võib vajadusel eestkostetava isikutunnistuse temaga kaasa anda, kuid **allkirjastamist võimaldavad tuvastusvahendeid (PIN-koodid) ei tohi anda teenuseosutaja käsutusse**, kuna teenuseosutaja ei ole inimese eestkostja. Samuti ei saa teenuseosutaja olla inimese pangakonto käsutaja. Eestkostetava pangakaarti võib teenuseosutaja töötaja kasutada üksnes ulatuses, milles on eestkostjaga kokku lepitud. Eestkostjal on õigus volitada üksikuid väiksemaid tehinguid tegema teenuseosutaja töötajat. Ta ei pea iga tehingu tegemiseks ise kohale tulema. Iga sotsiaalteenuse eesmärk on inimese iseseisva toimetuleku soodustamine, mistõttu **ka teenuseosutaja ülesanne on toetada eestkostel olevaid inimesi iseseisvate otsuste tegemisel.** Üldhooldusteenusel viibiva **eestkostel oleva inimese õigusi võib piirata ainult kohtumääruses lubatud ulatuses.** Teenuseosutaja ja eestkostja peavad teavitama kohtunikku, **kui inimene ei vaja enam eestkostet.**

4.5. Elukoht ja viibimiskoht üldhooldusteenusele asumisel

Rahvastikuregistrisse kantud elukoha aadress on õigusliku tähendusega aadress. Inimese elukoha aadress rahvastikuregistris on aluseks riigi ja KOVi toetuste, teenuste ja hüvede määramisel. **Inimese elukoht ja viibimiskoht on erinevad terminid.** Rahvastikuregistris saab inimesel olla samaaegselt kehtiv elukoha ja viibimiskoha aadress. Need aadressid võivad olla erinevad. RRSi § 70 lõike 2 punktis 2 on sätestatud piirang, mille kohaselt **isiku rahvastikuregistrisse kantud elukoha aadressi muutmise aluseks ei ole isiku asumine või paigutamine ööpäevaringset sotsiaalteenust osutavasse hoolekandeesutusse.** Kui inimesel puudub rahvastikuregistris elukoha aadress saab inimene pöörduda oma elukoha järgse omavalitsuse poole ja taotleda elukohaandmete kandmist rahvastikuregistrisse.

Hoolekandeesutus võib ise teavitada inimese endist elukohajärgset omavalitsust elukoha aadressi puudumisest. Teate saamisel on KOVi võimalus registreerida inimese elukoht KOVi algatusel omavalitsuse täpsusega.

Kui rahvastikuregistrisse on kantud inimese **viibimiskoha** aadress, tähendab see, **et inimene viibib rohkem kui 3 kuud näiteks hoolekandeesutuses.** Viibimiskoha rahvastikuregistrisse kandmise eesmärk on aktuaalse info saamine inimese asukoha kohta. Põhjalikumalt saab sellest lugeda Siseministeriumi saadetud infokirjast [viibimiskoht ja elukoht hoolekandeesutuses](#).

5. Üldhooldusteenuse lõpetamine ja tagasiside küsimine

Teenuse osutamise peatamise ja lõppemise alused on sätestatud SÜS-i §-is 18 ja 19. Üldhooldusteenus lõpetatakse näiteks järgmistel juhtudel:

- ✓ inimese abivajadus on vähenenud ja ta ei vaja enam üldhooldusteenust;
- ✓ inimene ei soovi enam teenust, kuid siinkohal tuleb inimest nõustada teiste abimeetmete osas ja vajadusel leida inimesele teda abistav teenus/teenused;
- ✓ teenusesaaja surm.

Üldhooldusteenuse osutamise lõppemisel koostatakse haldusakt.

Teenuse lõppedes tuleb teenuse lõpetamine märkida STARis. STARis peab olema kajastatud nii teenusele suunamine kui ka teenuse lõpetamine.

Teenuse vältel, samuti teenuse lõppemisel on asjakohane küsida teenuse saajalt ja osutajalt tagasisidet (juhul kui inimene on võimeline ja nõus seda andma). Tagasisidestamine võimaldab omavalitsusel hinnata, millised on olnud teenuse osutamise positiivsed mõjud ja/või milliseid vajakajäämisi ilmnes ning vastavalt sellele viia muutusi, mis teenuse sisu ja korraldust tõhustaksid. Tagasiside küsimine võiks muutuda omavalitsustes heaks tavapraktikaks.

6. Hea teada

Liikumisvabaduse piiramine

Inimese üldhooldusteenusele suunamise järgselt tuleks kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajal kindlasti jälgida teenuseosutaja juures, et ei toimuks **inimeste liikumisvabaduse piiramist õigusliku aluseta** ning et teenusel olev inimene saaks vajalikku abi. Inimest saab kohustada viibima teatud teenuseosutaja juures (nt hoolekandetasutuses) vaid erandjuhtudel ja kohtuotsusega. Õiguslik alus ei saa tuleneda hoolekandetasutuse sisedokumentidest (kodukorrast). Hooldust vajavate inimeste tahteavalduste arvestamisest saab täpsemalt ülevaate artiklist ["Vabatahtlikkuse põhimõte üldhooldusteenuse osutamisel"](#).

Samuti ei ole mingit õigust võtta inimese tahte vastaselt talle kuuluvat eset hoiule. Kui näiteks töötajad võtavad inimese telefoni vastu tema tahtmist hoiule, on tegemist PS § 32 sätestatud omandiõiguse riivega. Väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse osutamisel lähtutakse **alati vabatahtlikkuse põhimõttest**.

Ohjeldusmeetmete kasutamine

Üldhooldusteenust saavat inimest ei tohi füüsiliselt (nt tuppa lukustamine) ega mehhaaniliselt (nt kinni sidumine) ohjeldada. Abivajavate inimeste ohjeldamise ebaseaduslikkusest saab täpsemalt lugeda artiklist „[Karistusõiguslik hinnang ohjeldamisele hooldusasutustes](#)“. Keelatud on kasutada teenuse saaja rahunemissümptomite leevendamiseks tema tahte vastaselt ravimeid. Ravimitega seoses on oluline meeles pidada ja sotsiaaltöötajal jälgida, et kõik inimese kaasavõetud ravimid tuleb teenusepakkujal dokumenteerida kui inimese isiklikud asjad. Samuti tuleb dokumenteerida hiljem lähedaste poolt toodud ravimid (ravimi nimetus, kogus, toomise kuupäev, vajadusel ravimi määranud arsti andmed ja kasutamisujuhised), sest iga ravimi hankimine peab olema dokumentaalselt tõendatud. Inimese lahkumisel teenuselt tuleb need inimesele kaasa anda. Rohkem saab lugeda Raviameti poolt koostatud [juhendis hooldekodudes ravimite käitlemiseks](#).

MRSA ja ESBL

On juhtumeid, kus üldhooldusteenuse osutaja soovib lõpetada teenuse osutamise lepingu inimesega, kellel on diagnoositud metitsilliinresistentne stafülokokk ehk MRSA või ESBLi ehk laiendatud toimega beetalaktamaasi produtseerivad bakterid.

Metitsilliinresistentseks nimetatakse stafülokokki siis, kui tavapärasemad stafülokoki raviks kasutatavad antibiootikumid selle vastu enam ei toimi. See tähendab, et bakter on muutunud nende antibiootikumide suhtes resistentseks. Laiendatud toimega beetalaktamaasi (Extended-Spectrum Beta-Lactamase) ehk ESBLi produtseerivad bakterid võivad põhjustada raskesti ravitavaid infektsioone. Beetalaktamaasi valgu toime ei mõju paljudel antibiootikumid infektsioonidele ning seetõttu võib nende ravi olla pikk ja keeruline.

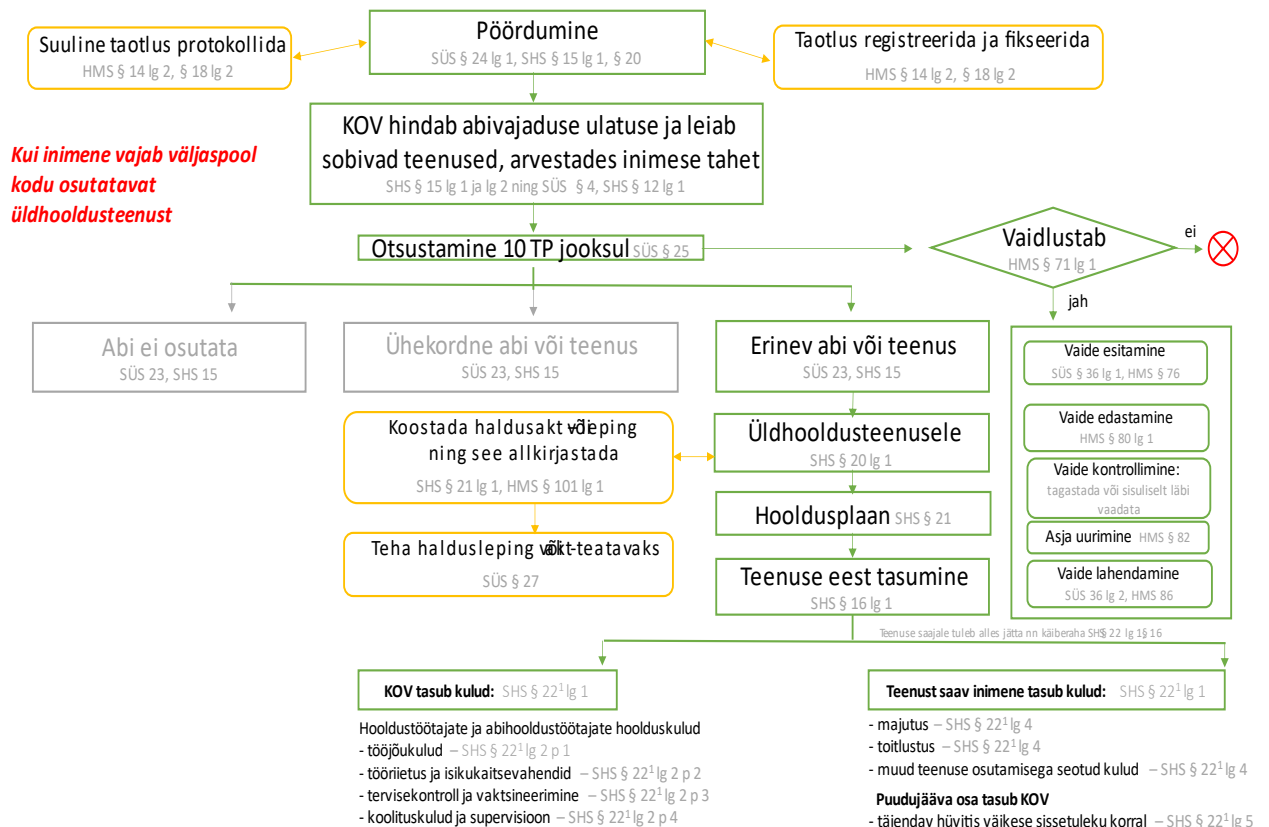
Enamasti on MRSA ja ESBL põhjustatud haiguste ravi seetõttu pikem ja keerukam, kuid ei saa olla üldhooldusteenuse mitte osutamise põhjuseks. Nii MRSA kui ESBL diagnoosiga inimestele on võimalik osutada üldhooldusteenust – küsimus on teenuseosutajate ja teenust vahetult osutavate inimeste teadlikkuses (isikukaitsevahendite korrektne kasutamine, hügieeni ja ohutuse tagamine jms), õendusteenuse olemasolu jms.

MRSA ja ESBL käsitluse osas on koostatud infolehed [metitsilliinresistentse stafülokoki \(MRSA\) kandlus või infektsioon](#), [MRSA ehk metitsilliinresistentne stafülokokk](#), [ESBLi ehk laiendatud toimega beetalaktamaasi produtseerivad bakterid ja ESBL, mis saavad olla abiks kvaliteetse ja ohutu teenuse tagamisel](#). Lisaks on Terviseamet koostanud [nakkushaiguste](#)

[ennetamise ja tõrjealase tegevusjuhendi hooldekodudele](#), mis annab teenuseosutajale vajaliku informatsiooni ja tegevusjuhised.

Alates 2020. aastast rahastab haigekassa õendusteenust üldhooldekodudes. Teenust rahastatakse Eesti Haigekassa lepingu alusel, mis sõlmitakse õendusteenuse osutamise tegevusluba omava juriidilise isikuga. Sarnaselt kodus pakutavale koduõendusteenusele on inimestele õendusabiteenus hoolekandeasutustes tasuta.

Abivajaduse hindamine ja teenuse osutamine.

Kui inimene on väljaspool kodu osutataval üldhooldusteenusel

